

24.6.2024 6. helluntain jälkeisen viikon maanantai, Herran edelläkävijän Johannes Kastajan syntymä

Kuten otsikosta ilmenee, tänään on jumalanpalvelustekstien suhteen kahden ”teeman” päivä, toisaalta on järjestyksessä 6. helluntain jälkeisen viikon maanantai ja sen tekstit ja toisaalta ne tekstit, jotka luetaan Herran edelläkävijän Johannes Kastajan syntymänä. Eri paikalliskirkoissa on erilaisia ohjeistuksia tällaisiin tilanteisiin. Suomalainen kirkkokalenteri ohjeistaa lukemaan 6. helluntain jälkeisen maanantain tekstit huomenna tiistaina. Joissakin paikalliskirkoissa ne ohjeistetaan lukemaan juhlan yhteydessä. Käsittelen myös maanantain tekstit tässä yhteydessä, sillä tulevina vuosina nämä kaksi päivää eivät välttämättä kohtaa. Näin kaikki tekstit tulevat käytyä läpi ja ne löytyvät oikeasta kohdasta tulevina vuosina.

6. helluntain jälkeisen viikon maanantain epistola

”Kehotan teitä, veljet, varomaan niitä, jotka saavat aikaan eripuraisuutta ja houkuttelevat teitä luopumaan niistä opetuksista, jotka olette saaneet. Pysykää heistä erossa. Sellaiset eivät palvele meidän Herraamme Kristusta vaan omaa vatsaansa, ja kauniilla ja vakuuttavilla puheillaan he pettävät vilpittömien sydämet. Teidän kuuliaisuutenne on tullut kaikkien tietoon. Siksi olen teistä iloinen ja toivon, että olisitte taitavia hyvässä mutta taitamattomia pahassa. Rauhan Jumala on pian murskaava Saatanan teidän jalkojenne alle. Herraamme Jeesuksen armo olkoon teidän kanssanne. Työtoverini Timoteus lähettää teille terveisiä, samoin lähettävät maanmieheni Lukios, Jason ja Sosipatros. Terveisiä myös minulta Tertiukselta, joka olen sanelun mukaan kirjoittanut tämän kirjeen. - Teille lähettää terveisiä Gaius, joka on avannut kotinsa minulle ja koko seurakunnalle. Terveisiä myös kaupungin varainhoitajalta Erastokselta ja veli Quartukselta. Herraamme Jeesuksen Kristuksen armo olkoon teidän kaikkien kanssa. Amen.” (Room. 16: 17 – 24)

Teksti on melkein Roomalaiskirjeen lopusta tai mahdollisesti sen alkuperäinen loppu. Siinä on ensin varoitus ja sitten lopputervehdyksiä.

Tekstimme alkuosassa on varoitus seurakuntaa mahdollisesti vaurioittavista vieraista opettajista, jotka opettavat toisella tapaa. Heistä on pysyttävä erossa. ”Sellaiset eivät palvele meidän Herraamme Kristusta vaan omaa vatsaansa” voi olla sarkastinen huomio luvussa neljätoista olevista ruokaa käsittelevistä teksteistä. Tarkasti emme tiedä, keitä näillä väärillä opettajilla tarkoitetaan. On esitetty ajatus, että kyse olisi varhaisista juutalais-kristillisistä gnostilaisista.

”Teidän kuuliaisuutenne on tullut kaikkien tietoon” tarkoittaa uskoa, siis teidän uskonne on tullut kaikkien tietoon. ”Rauhan Jumala on pian murskaava Saatanan teidän jalkojenne alle” ei tässä viittaa Jumalan lupaukseen Saatanan voittamisesta (vrt. 1. Moos. 3: 15), vaan siihen, että Rooman seurakunnassa oleva epäjärjestys, jonka väärät opettajat ovat aikaansaaneet, tulee korjautumaan.

Työtoverini Timoteus on Paavalin oppilas ja työtoveri, josta on puhetta Apostolien tekojen kirjassa (Ap.t. 16: 1 – 3). Lukios ei välttämättä ole kyreneläinen Lukios (Ap.t. 13: 1) eikä Jason ole välttämättä sama kuin Thessalonikassa mainittu (Ap.t. 17: 5 – 9). Sosipatros voi olla beroialainen Sopatros (Ap.t. 20: 4). Tertius on Paavalin kirjuri, joka liitti tekstiin mukaan oman tervehdyksensä. Gaius voi olla se Gaius, jonka Paavali oli kastanut (1. Kor. 1: 14). Erastos oli Korintin kaupungin varainhoitaja. Viimeisenä mainitaan Quartus. Kaikki tässä mainitut henkilöt kuuluvat laajempaan apostolien ryhmään ortodoksisen kirkon ajattelussa.

Jae 24 ”Herramme Jeesuksen Kristuksen armo olkoon kaikkien teidän kanssa. Aamen.” toistaa jo aiemmin tässä tekstissä olevan siunauksen. Tämä jae 24 puuttuu varhaisemmista kreikkalaisista käsikirjoituksista.

Tekstimme jälkeen roomalaiskirjettä on raamatussa vieä 3 jaetta (25 - 27). Näitä kolmea jaetta ei ole kaikissa käsikirjoituksissa. Se sisältää laajennetun ylistyslauselman Jumalalle.

6. helluntain jälkeisen viikon maanantain evankeliumi

”Opetuslapset tulivat Jeesuksen luo ja kysyivät: ”Miksi sinä puhut heille vertauksin?” Jeesus vastasi: ”Siksi, että te olette saaneet tuntemaan taivasten valtakunnan salaisuudet, mutta he eivät. Jolla on, sille annetaan, ja hän on saava yltäkyllin, mutta jolla ei ole, siltä otetaan pois sekin mitä hänellä on. Minä puhun heille vertauksin, koska he näkevät eivätkä kuitenkaan näe ja kuulevat eivätkä kuitenkaan kuule eivätkä ymmärrä. Heissä käy toteen tämä Jesajan ennustus: - Kuulemalla kuulkaa älkääkäs käsittäkö. Katsomalla katsokaa älkääkäs nähkö. Sillä paatunut on tämän kansan sydän, vain vaivoin he kuulevat korvillaan ja silmänsä he ovat ummistaneet, jotta he eivät silmillään näkisi, eivät korvillaan kuulisi eivätkä sydämellään ymmärtäisi, jotta he eivät kääntyisi enkä minä parantaisi heitä.” Autuaat ovat teidän silmänne, koska ne näkevät, ja korvanne, koska ne kuulevat! Totisesti: monet profeetat ja vanhurskaat ovat halunneet nähdä mitä te näette, eivätkä ole nähneet, ja kuulla, mitä te kuulette, eivätkä ole kuulleet. ”Kuulkaa siis, mitä vertaus kylväjästä tarkoittaa. Aina kun joku kuulee sanoman valtakunnasta eikä ymmärrä sitä, tulee Paholainen ja sieppaa pois sen, mikä hänen sydämeensä on kylvetty. Tätä tarkoittaa tien oheen kylvetty siemen. Kylvö kallioiseen

paikkaan kuvaa sitä, joka sanoman kuullessaan heti ottaa sen iloiten vastaan mutta joka kestää vain hetken, koska häneltä puuttuvat juuret. Kun tulee ahdinko tai vaino sanan tähden, hän luopuu kohta. Kylvö ohdakkeisiin tarkoittaa ihmistä, joka kuulee sanan mutta jossa sana ei tuota satoa, koska tämän maailman huolet ja rikkauden viettelys tukahduttavat sen. Mutta kylvö hyvään maahan kuvaa ihmistä, joka kuulee sanan ja ymmärtää sen. Nämä ihmiset tuottavat satoa: kuka sata, kuka kuusikymmentä, kuka kolmekymmentä jyvää.” (Matt. 13: 10 – 23)

Kylväjävertauksen selitys on niin Markuksella kuin Luukkaallakin. Matteus ja Luukas ovat samanlaisia, kun kertovat tilanteesta, missä Jeesus selitti vertausta. Markus korostaa, että Jeesuksen selittäessä vertausta läsnä olivat vain opetuslapset. Matteus ja Luukas eivät sano tästä mitään. Heidän tekstinsä mukaan voitaisiin ajatella, että kansa mahdollisesti kuuli vertauksen selityksen, vaikka todennäköisempää on, että heidänkään kertomuksissa kansa ei ollut sitä kuulemassa.

Markus selityksessään puhuu Jumalan valtakunnan salaisuudesta, mutta Matteus taivasten valtakunnan salaisuuksista. Matteus luo tavallaan kaksi erilaista ryhmää, toiselle on annettu enemmän tietoa ja toiselle ryhmälle vain yleistietoa. Seemiläisessä kielessä tällä salaisuudella tarkoitetaan Jumalan suunnitelmaa, miten voitetaan Saatana ja hänen joukkonsa.

”Jolla on, sille annetaan”, ”jolla ei ole, siltä otetaan pois” on niin sanottu teologinen passiivi, antaja ja ottaja on Jumala. Idea on siinä, että jos ihminen suuntautuu kohti Jumalaa, niin hän saa tietoa Jumalan pelastussuunnitelmasta nopeasti. Tämä käy ilmi siinä, että opetuslasten kysyessä Hän vastasi heille. Jumalaan suuntautumaton hävittää itseltään kaiken tiedon.

”Näkevät eivätkä kuitenkaan näe ja kuulevat eivätkä kuitenkaan kuule eivätkä ymmärrä” on hyvin vaikeaselkoinen ja kiistelty teksti. Matteus on jo pehmentänyt Markuksen tekstiä. Sitä ei kuitenkaan pidä ymmärtää niin, että tässä Jeesus puhuisi ennalta määräämisestä, kuka joutuu tuomittavaksi ja kuka ei. Se on parempi ymmärtää niin, että Jumala tietää, mitä tulee tapahtumaan.

Kirkon opettajat toteavat tästä jakeesta, että jokaisella ihmisellä on luontainen kyky nähdä, kuulla ja ymmärtää. Kyse on siitä, että osa ihmisistä haluaa nähdä, kuulla ja ymmärtää, osa ei. Jälkimmäisiä ei kiinnosta Jumala tai taivasten valtakunta. He ovat kiinnostuneita omasta itsestään ja maallisesta hyvinvoinnistaan. Ihminen on vapaa ja tekee oman valinnan, mistä on kiinnostunut, minkä näkee, kuulee ja ymmärtää.

Markus lainasi tähän kohtaan profeetta Jesajalta lyhyen tekstin (Jes. 6: 9 – 10), Matteuksen lainaus

samasta kohdasta on laajempi. Tärkeätä on huomata Matteuksen lainauksen loppu: ”enkä minä parantaisi sitä”. Heprealainen teksti uusimmassa suomennoksessa on: ”ettei se kääntyisi ja tulisi terveeksi”. Matteus tuo idean terveeksi tekemisestä, parantumisesta. Matteus myös lisää tähän kohtaan Q -lähteestä tulevan autuaaksi eli onnelliseksi toteavan lauselman: ”Autuaat ovat teidän silmänne, koska ne näkevät ja korvanne, koska ne kuulevat!” Tämä korostaa opetuslasten erikoisasemaa silminnäkijöinä.

”Sillä paatunut on tämän kansan sydän” kannattaa huomata. Ensinnäkin se kertoo muutoksesta. Alkuaan sydän ei ollut paatunut. Sanan paatua kreikkalainen muoto voidaan kääntää eri tavoin. Sen kantasana merkitsee paksu, tehdä paksuksi, lihottaa. Tässä se on käännetty: paatunut. Se tarkoittaa tässä yhteydessä: on kadottanut vastaanottokykynsä. Kansa ei näe, kuule eikä ymmärrä. Tämä johtuu jatkuvasta väärästä valinnasta, joka vie pois Jumalan yhteydestä.

Jeesus toteaa opetuslastensa silmien ja korvien olevan autuaita (siunattuja, onnellisia), sillä ne näkevät ja kuulevat. Sitten Hän vertaa heitä profeettoihin, jotka olisivat halunneet nähdä ja kuulla, mutta eivät ole siihen kyenneet. Apostoleilla on profeettoihin nähden todellinen ilo. Profeetat edeltä käsin hengellisesti näkivät ja kuulivat. Apostolit eivät näe ja kuule vain hengellisesti vaan myös fyysisesti, sillä he tulevat ymmärtämään, että he ovat Jeesuksessa kohdanneet Messiaan.

Kylväjävertauksen selitys on myös Markuksella (4: 13 – 20) ja Luukkaalla (8: 11 – 15). Selityksessään Matteus seuraa Markusta. Hän kuitenkin selittää, että kyse on sanoma (Jumalan) valtakunnasta ja sen sanoman vastaanottamisesta. Ihmiset kyllä kuulevat sanan, mutta epäonnistuvat sen ymmärtämisessä.

Valtakunnan sanoma johdattaa ihmisiä kohti taivasten valtakuntaa. Tie, jota pitkin tulee kulkea, on itse Kristus. Joka ei kulje tätä tietä pitkin, ei pääse taivasten valtakuntaan.

Erilaiset syyt aiheuttavat esteitä. Joidenkin kohdalla kyse on Paholaisen toiminnasta. Toiset joutuvat harhaan vainojen tai ahdingon takia. Osan tukahduttavat ”maailman huolet ja rikkauden vietto”.
lyy.

Hyvä sato tulee sanan kuulemisesta ja sen ymmärtämisestä. Tämä vastaa Jumalan opetusta, mikä löytyy Vanhasta testamentista: ”Rakasta Herraa, Jumalaasi, koko sydämeäsi, koko sielustasi ja koko voimastasi” (5. Moos. 6: 5). Kyse on rakkauden kaksoiskäskyn ensimmäisestä osasta. Kun ihminen näin tekee, niin hän voi vastaanottaa Jumalan sanan.

Herran edelläkävijän Johannes Kastajan syntymä, epistola

”Yö on kulunut pitkälle, päivä jo sarastaa. Hylätkäämme siis pimeyden teot ja varustautukaamme valon asein. Meidän on eletävä nuhteettomasti niin kuin päivällä eletään, ei remuten ja juopotellen, siveettömästi ja irstailten, riidellen ja kiihkoillen. Pukekaa yllenne Herra Jeesus Kristus älkääkä hemmotelko ruumistanne, niin että annatte sen haluille vallan. Hyväksykää joukkoonne myös sellainen, joka on uskossaan heikko, älkääkä ruvetko kiistelemään mielipiteistä. Joku katsoo voivansa syödä kaikkea, mutta heikkouskoinen syö vain kasviksia. Joka syö kaikkea, älköön halveksiko sitä joka ei syö, ja joka taas ei syö kaikkea, älköön tuomitko sitä joka syö. Onhan Jumala ottanut omakseen hänetkin. Mikä oikeus sinulla on tuomita toisen palvelijaa? Oman isäntänsä edessä hän seisoo tai kaatuu – vaikka kyllä hän seisoo, sillä Herra kykenee pitämään hänet pystyssä.” (Room 13: 12 – 14: 4)

”Yö on kulunut jo pitkälle” ilmaisee, että elämme lopun aikaa, vielä vähän ja loppu koittaa. ”Hylätkäämme sii pimeyden teot ja varustautukaamme valon asein” korostaa yön ja päivän, pimeyden ja valon välistä erota, tämä tarkoittaa siis pahan ja hyvän välistä eroa. Tämän tapaista vertailua tehtiin juutalaisessa apokalyptisessä kirjallisuudessa, erityisesti Qumranin teksteissä.

”Pukekaa yllenne Herra Jeesus Kristus” kertoo varustautumisesta. Tässä ei mainita varusteita: Muualta Uudesta testamentista ne löytyvät: ”Meidän on pukeuduttava uskon ja rakkauden haarniskaan ja otettava kypäräksemme pelastuksen toivo” (1. Tess. 5. 8) ja ”Ottakaa siis yllenne Jumalan taisteluväri, niin että kykenette pahan päivän tullen tekemään vastarintaa ja selviytymään taistelusta pystyssä pysyen. Seiskää lujina! Kiinnittäkää vyöksenne totuus, pukeutukaa vanhurskauden haarnistaan ja sitokaa jalkineiksenne alttius julistaa rauhan evankeliumia. Ottakaa kaikessa suojaksenne uskon kilpi, jolla voitte sammuttaa pahan palavat nuolet. Ottakaa myös pelastuksen kypärä, ottakaa Hengen miekka, Jumalan sana” (Ef. 6: 13 – 17). Mallin taisteluväri Paavali on ottanut Rooman legioonalaisilta. Taistelu käydään pahan valtaa vastaan. Pimeyden tekoja ovat ”remuaminen, juopottelu, siveettömyys, irstailu, riitely ja kiihkoilu”.

”Pukekaa yllenne Herra Jeesus Kristus” merkitsee toimituksena kastetta: ”Kaikki te, jotka olette Kristukseen kastettuja, olette pukeneet Kristuksen yllenne” (Gal. 3: 27). Mutta toiminta ei saa jäädä kasteeseen, vaan on eletävä Kristuksen opetuksen mukaista elämää, synnistä vapaata elämää.

Paavali siirtyy käsittelemään heikomman ja vahvemman välistä suhdetta. Nyt puhutaan erityisesti ruoasta. Heikompi veli on se, joka epäroï uskoaan ja sen takia tukeutuu voimakkaasti ruokakäskyihin.

Vahvempi on uskossaan vahvempi ja hän tietää, että ruoka sinällään ei vie ketään perikatoon. Nähtävästi Paavali oli kuullut jotain Rooman seurakunnan tilanteesta, kun hän tästä kirjoittaa. Voi olla, että taustalla oli roomalaisten tapa myydä epäjumalille uhrattua lihaa toreilla. Uskossaan vahva söi sitä tietäen, että se ei vahingoita häntä. Uskossaan heikko ei syönyt, koska ajatteli sen voivan vaikuttaa häneen kielteisesti. Taustalla vaikuttavat lisäksi juutalaisten puhtaussäännöt. Vaikka tämä tuntuu olevan ”kaukainen historian asia” vaikuttaa tällainen ajattelu edelleen voimakkaana kirkossa. Yksi aihepiiri, mistä papistolta kysytään jatkuvasti, on ruoka. Mitä saa syödä paaston aikana?

Paavali kehottaa vastaanottamaan myös uskossaan heikkoja. Tässä yhteydessä hän käsittelee ruokasääntöjä, mutta tämä kehoitus pätee myös muuten uskossaan heikkoja. Jos seurakunnissa saisi olla vain uskossaan vahvoja, seurakuntien jäsenmäärä putoaisi. ”Älkääkä ruvetko kiistelemään mielipiteistä”. Erilaisia mielipiteitä saa olla, mutta kiisteleminen on turhaa, vahingollista.

”Heikkouskoinen syö vain kasviksia” voi johtua ihmisen taustasta, siitä, mitä opetusta hän on aikaisemmin saanut. Sitten Paavali kehottaa molemminpuoliseen kunnioitukseen. Emme saa halveksia tai tuomita niitä, jotka syövät eri tavoin kuin me syömme.

”Mikä oikeus sinulla on tuomita toisen palvelijaa?” on osoitettu heikommille jäsenille. Se, joka näyttää suhtautuvan löyhästi ruokasääntöihin on seurakunnan täysivaltainen jäsen ja palvelee Jumalaa. Ei heikommalla ole oikeutta tuomita häntä, hänet tuomitsee hänen Herransa, siis Jumala, jos katsoo niin tarpeelliseksi. Jumala hyväksyy niin heikon kuin antaa vahvemmalle hänen asemansa.

Herran edelläkävijän Johannes Kastajan syntymä, evankeliumi

”Herodeksen, Juudean kuninkaan aikana eli pappi Sakarias, joka kuului Abian pappisosastoon. Hänen vaimonsa Elisabet oli hänkin Aaronin jälkeläisiä. He olivat kumpikin Jumalan silmissä hurskaita ja elivät nuhteettomasti kaikkien Herran käskyjen ja säädösten mukaan. Mutta lapsia heillä ei ollut, sillä Elisabet oli hedelmätön, ja he molemmat olivat jo iäkkäitä. Eräänä päivänä Sakarias oli osastonsa vuorolla toimittamassa papin tehtäviä Jumalan edessä. Palvelustoimia tavan mukaan arvottaessa tuli hänen tehtäväkseen mennä Herran temppeliin toimittamaan suitsutusuhri. Kansanjoukko oli suitsuttamisen aikana ulkopuolella ja rukoili. Silloin Sakariaalle ilmestyi Herran enkeli suitsutusalttarin oikealla puolella. Enkelin nähdessään Sakarias säikähti ja joutui pelon valtaan. Mutta enkeli puhui hänelle: ”Älä pelkää, Sakarias. Rukouksesi on kuultu, vaimosi Elisabet synnyttää sinulle pojan ja sinä annat hänelle nimeksi Johannes. Ilo ja riemu täyttävät sinut, ja monet iloitsevat hänen syntymästään. Hän on oleva suuri Jumalan mies. Viiniä ja väkijuomaa hän ei juo. Jo

äitinsä kohdusta asti hän on täynnä Pyhää Henkeä. Hän kääntää Israelin kansasta monet jälleen Herran, heidän Jumalansa puoleen. Hän kulkee Herran edelläkävijänä Elian hengessä ja voimassa, hän kääntää isien sydämet lasten puoleen ja ohjaa tottelemattomat ajattelemaan hurskaiden tavoin, näin valmistakseen kansan Herran tuloa varten.” Sakarias kysyi enkeliltä: ”Mistä voin tietää, että niin käy? Minähän olen jo vanha, ja vaimonikin on iäkäs.” Enkeli vastasi: ”Minä olen Gabriel, yksi niistä, jotka seisovat Jumalan edessä. Minut on lähetetty puhumaan sinulle ja tuomaan tätä iloista sanomaa. Mutta sinun suusi mykistyy nyt, etkä kykene puhumaan ennen kuin sinä päivänä, jona tämä tapahtuu, koska et uskonut sanojani, jotka aikanaan käyvät toteen.” Kansa odotti Sakariasta, ja kaikki kummeksuivat sitä, että hän viipyi temppelissä niin pitkään. Kun hän sitten tuli ulos, hän ei kyennyt puhumaan heille, ja siitä he ymmärsivät, että hän oli nähnyt temppelissä näyn. Hän vain viittoili heille ja jäi mykäksi. Palveluspäivien päätyttyä Sakarias meni kotiinsa, ja jonkin ajan kuluttua hänen vaimonsa Elisabet tuli raskaaksi. Viisi kuukautta Elisabet pysytteli poissa näkyviltä. Hän ajatteli: ”Tämän on Herra minulle tehnyt. Hän on katsonut minun puoleeni ja päästää minut ihmisten halveksunnasta.” Elisabetin aika tuli, ja hän synnytti pojan. Kun naapurit ja sukulaiset kuulivat suuresta laupeudesta, jonka Herra oli hänelle osoittanut, he iloitsivat yhdessä hänen kanssaan. Kahdeksantena päivänä kokoonnuttiin ympärileikkaamaan lasta. Muut tahtoivat antaa hänelle isän mukaan nimeksi Sakarias, mutta hänen äitinsä sanoi: ”Ei, hänen nimekseen tulee Johannes.” Toiset sanoivat: ”Eihän sinun suvussasi ole ketään sen nimistä.” He kysyivät viittomalla isältä, minkä nimen hän tahtoi antaa lapselle. Sakarias pyysi kirjoitustaulun ja kirjoitti siihen: ”Hänen nimensä on Johannes.” Kaikki hämmästyivät. Samalla hetkellä Sakarias sai puhekykynsä takaisin, ja hän puhkesi ylistämään Jumalaa. Sillä seudulla joutuivat kaikki pelon valtaan, ja näistä tapahtumista puhuttiin laajalti koko Juudean vuoriseudulla. Ne, jotka niistä kuulivat, painoivat kaiken mieleensä ja sanoivat: ”Mikähän tästä lapsesta tulee?” Sillä Herran käsi oli hänen yllään. Sakarias, lapsen isä, täyttyi Pyhällä Hengellä ja puhui profeetallisina sanoja: ”Ylistetty olkoon Herra, Israelin Jumala! Armossaan hän on katsonut kansansa puoleen. Ja sinua, lapsi, kutsutaan Korkeimman profeetaksi. Sinä käyt Herran edellä ja raivaat hänelle tien.” Lapsi kasvoi ja vahvistui Hengessä. Hän oli autiomaassa siihen päivään saakka, jolloin hänen oli määrä astua Israelin eteen. (Luuk. 1: 5 – 25, 57 – 68, 76, 80)

Luukkaan evankeliumin tarkoituksena on kirjoittaa yhtenäinen esitys siitä, mitä varhainen kirkko opetti Jeesuksesta. Hän aloittaa esityksensä Johanneksen syntymästä, sillä Johannes on Jeesuksen edelläkävijä.

Herodes Suuri hallitsi 37 – 4 e.Kr, joten Johanneksen syntymän ajoitus ei ole tarkka. Nimi Sakarias tarkoittaa ”Jumala lahjoittaa” tai ”Jumala muistaa”. Nimi Elisabet tarkoittaa ”Jumala on valani”

tai ”Jumala on täydellinen”. Temppeleppapisto oli jaettu 24 osastoon, joista Abian osasto oli kahdeksas. Jokainen pappisosasto palveli vuoden aikana temppeleissä kaksi viikkoa ja oli lopun aikaa kotonaan. Papiston määrän voidaan laskea olleen useita tuhansia. Heidän päätehtävänä oli uhrien toimittaminen. Leeviläiset toimivat temppeleissä papiston apuna. Leeviläiset polveutuvat patriarkka Jaakobin pojasta Leevistä. Yksi Leevin jälkeläisistä oli Aaron, josta taas polveutuvat papiston jäsenet. Juutalainen pappeus perustui sukuun.

Luukas esittelee myös myös Elisabetin Aaronin jälkeläiseksi sekä kertoo sekä Sakariaan että Elisabetin olevan vanhurskaita, ei vain ihmisten vaan myös Jumalain silmissä. Luukkaan kuvaus todistaa avioparin edustavan parasta Israelin uskonnossa. Elisabetin lapsettomuus ja iäkkyys aiheutti kuitenkin ihmisten halveksunnan. Sitä pidettiin osoituksena Jumalan armon puutteesta. Kuvaus Elisabetista muistuttaa kuvausta Abrahamin vaimosta Saarasta, joka myös vanhalla iällänsä sai lapsen Jumalan armosta.

Luukas kuvaa Sakariaan toimittamassa illan suitsutusuhria Jerusalemin temppeleissä (2. Moos. 30: 7 - 8). Temppeleä pidettiin Israelissa Jumalan asuinsijana. Täällä kuuluu nyt Jumalan pelastussuunnitelman hyvä uutinen, tätä suunnitelmaa ryhdytään toteuttamaan.

”Enkelin nähdessään Sakarias säikähti ja joutui pelon valtaan.” Tämä on normaali reaktio ihmiseltä. Mistä tietää, onko ilmestyvä hahmo enkeli vai demoni? Kirkon opettajien mukaan se tulee ilmi lopputuloksesta. Jos ihminen loppuun asti on pelon vallassa ja myös ilmestyksen jälkeen, kyseessä oli demoni. Jos ihminen rauhoittuu, niin kyseessä on enkeli.

”Rukouksesi on kuultu.” Mitä Sakarias rukoili? Yleensä me ajattelemme, että hän olisi rukoillut itselleen poikaa. Näin hän todennäköisesti oli nuoruudessaan tehnyt. Nyt tilanne oli toinen, heidän perheensä oli lapseton ja he olivat vanhoja. Paljon todennäköisemmin Sakarias rukoili kansan puolesta, se oli hänen tehtävänsä pappina. Kansan puolesta kannetun rukouksen Jumala kuuli ja siunasi pariskuntaa antamalla heille oman pojan.

Enkeli, joka ilmestyy Sakariaalle, on Gabriel, nimensä hän tosin kertoo Sakariaalle vasta ilmestymisensä lopussa. Hän on sama Gabriel, joka ilmestyi profeetta Danielille (Dan. 9: 21). Syntyvän lapsen nimeksi oli annettava Johannes, joka merkitsee ”Jahve on armollinen”. Tarkemmin Luukas kuvaa Herran armoa tekstin loppuosassa Sakariaan kiitosvirressä, josta tekstimme lainaa vain osan. Jumalan lupauksen täyttymys aikaansa riemun ja ilon, ei vain Sakariaassa, vaan myös monessa muussa.

”Hän on oleva suuri Jumalan mies” osoittaa Johannes Edelläkävijän suuruuden. Moni ihminen voi ihmisten mielestä olla suuri, mutta nyt enkeli puhuu Jumalan miehestä, joka on suuri. ”Hän kääntää Israelin kansasta monet jälleen Herran, heidän Jumalansa puoleen.” Erityisesti tämä koskee Johanneksen opetuslapsia, joista monet liittyvät Jeesuksen opetuslapsiksi.

”Viiniä ja väkijuomaa hän ei juo” voidaan katsoa liittyvän erityiseen lupaukseen Herralle, kyse on niin sanotuista nasiireista (4. Moos. 6: 1 – 21, erityisesti nyt jae 3). Tunnettuja Vanhan testamentin nasiireja olivat Samuel ja Samson. Sana nasiiri tarkoittaa ”erilleen asetettu”. Johanneksen syntymä toteuttaa profeetta Malakiaan ennustuksen: ”Ennen kuin tulee Herran päivä, suuri ja pelottava, minä lähetän teille profeetta Eliaan.” (Mal. 3: 23)

Luukas kuvaa Sakariaan mykäksi tulemisen johtuvan Sakariaan kyvyttömyydestä uskoa enkelin sanoja. Samanlainen kyvyttömyys puhua kohtasi profeetta Danielia enkelin ilmestyessä hänelle Tigriksen rannalla (Dan. 10: 15). Tullessaan temppelistä ulos Sakarias ei kyennyt siunaamaan sanallisesti kansaa, vaan vain ”viittoili heille”. Maininta Elisabetin tulemisesta raskaaksi valmistaa evankeliumin kuulijaa Marian raskaaksi tulemiseen, jossa myös samainen enkeli toimii ja nyt koskematon nuori nainen (tyttö) tulee raskaaksi. Tämä tekstikohta (jakeet 26 – 38) on meidän tämän päiväisen tekstimme ”sisällä”, mutta ei kuulu luettavaksi tässä yhteydessä.

Johanneksen syntymä aikaansaa ilon ihmisten keskuudesta. Jumalan armo on kohdannut Sakariaan ja Elisabetin. Johanneksen ympärileikkaus tapahtui kahdeksantena päivänä aivan kuten myös Jeesuksenkin (Luuk. 2: 21). Molempien ympärileikkausten mainitseminen ei ole sattumaa. Luukas haluaa korostaa tässä sitä, että kristinusko on suoraa jatkumoa juutalaisuudelle. Niin Johannes kuin Jeesuskin ovat osa juutalaisuutta.

”Elisabetin aika tuli ja hän synnytti pojan”. Samaa ilmaisutapaa Luukas käyttää Marian kohdalla: ”Heidän siellä ollessaan tuli Marian synnyttämisen aika, ja hän synnytti pojan (Luuk. 2: 6 – 7).

Ympärileikkauksen yhteydessä juutalaiselle pojalle annetaan nimi. Läsnaolijat ihmettelivät sitä, että sekä äiti Elisabet että vielä mykkä isä Sakarias antavat lapselle nimen Johannes. Tämän nimen voi kääntää suomeksi: Jahve (Jumala) on armollinen. Myös Sakarias sai armon ja kykeni puhumaan. Ensimmäiseksi Sakarias mykkyyden poistuttua ylisti Jumalaa. Ihmiset joutuivat pelon valtaan. Ensin Sakarias tuli mykäksi, sitten vanhukset saivat lapsen ja nyt yhtäkkiä mykkä Sakarias alkoi puhumaan.

Tämä ymmärrettiin ihmeeksi. Tämän takia ihmiset kysyivät: ”Mikähän tästä lapsesta tulee” saa vastauksen vähän myöhemmin Luukkaan evankeliumissa (Luuk. 1: 76 – 79, 3: 1 – 20, 7: 17 – 35). Tämä kaikki tapahtui Jumalan pelastussuunnitelman mukaan, jotta ihmiset ymmärtäisivät, että Johannes ei ole tavallinen ihminen.

Sakariaan kiitosvirsi, jonka alku on tekstissämme ja sitten myöhemmin yksi jae, on todennäköisesti peräisin kahdesta eri juutalais-kristillisestä alkukirkon hymnistä (Luuk. 1: 68 – 75 ja 76 – 79). ”Täytyi Pyhällä Hengellä” on tässä lähekkäin kahdesti. Ensimmäinen on jälleen tekstimme sisällä, mutta se ei kuulu tekstiimme. Kun Maria tuli Elisabetin luo ja tämä ”kuuli Marian tervehdyksen, hypähti lapsi hänen kohdustaan ja hän täytyi Pyhällä Hengeel. Hän huusi kovalla äänellä ja sanoi: Siunattu olet sinä naisista siunatuin ja siunattu on kohtusi hedelmä.” (Luuk. 1: 41 – 42) Elisabet puhuu tässä Jeesuksesta. Samoin Sakarias ”täytyi Pyhällä Hengellä” ja puhui Jeesuksesta.

Sanat ”Israelin Jumala” on jälleen huomattava, tapahtumat liittyvät juutalaisuuteen ja Jumalan toimintaan valitun kansan kanssa. Tekstimme hyppää suurimman osan hymniä yli. ”Sinä käyt Herran edellä ja raivaat hänelle tien” kiinnittää huomion enkeli Gabrielin sanoihin Sakariaalle (Luuk. 1: 16 – 17) ja vastaa kansan kysymykseen: ”Mikähän tästä lapsesta tulee?”

”Hän oli autiomaassa siihen päivään saakka, jolloin hänen oli määrä astua Israelin eteen.” Tällä lauseella Luukas siirtää Johanneksen vähäksi aikaa pois evankeliumin näyttämöltä.

Vierailin syksyllä 2022 Israelissa ja kävin myös autiomaassa ja Qumranissa. Keskustelumme paikallisen oppaan kanssa oli mielenkiintoinen. Qumran sijaitsee lähellä Kuollutta Merta ja Jordania, mutta kuitenkin autiomaassa. Siellä asuneilla ihmisillä oli voimakas messias-odotus. Oppaamme kiinnitti huomiota siihen, että kristillisen perimätiedon mukaan Elisabet olisi Johanneksen kanssa paennut kuningas Herodeksen vainoa erämaahan (katso ns. Jaakobin protoevankeliumi). Edelleen enkelit olisivat huolehtineet Johanneksesta erämaassa. Hän toi esille ajatuksen: ”Entäpä jos näillä enkeleillä olisi tarkoitettu Qumranin yhteisön ihmisiä?” Tiedämme, että Johannes Kastaja toimi lähellä Qumrania ja hänellä oli ainakin jonkinlaisia yhteyksiä heidän kanssaan. Minua jäi tämän vierailun jälkeen mietityttämään, kuuluiko Johannes Kastaja jossain vaiheessa elämäänsä tähän yhteisöön?